

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я ім. О. М. МАРЗЄЄВА
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ»

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням Вченої ради ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва Національної академії медичних наук України» від 21.12.2022 р. № 5

Уведено в дію

Наказом директора від 27.01.2023 р. № 1д/12

ПОЛОЖЕННЯ

про порядок запобігання академічному плагіату
в ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва
Національної академії медичних наук України»

КИЇВ 2023

1. Загальні положення

1.1. Положення про систему запобігання академічному плагіату (далі – Положення) у ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України» (далі - ДУ «ІГЗ НАМНУ», Інститут) розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність», Закону України «Про наукову і науково-технічну експертизу», Закону України «Про авторське право і суміжні права», Закону України «Про доступ до публічної інформації», Цивільного кодексу України, чинних стандартів вищої освіти, інших нормативно-правових актів, Статуту ДУ «ІГЗ НАМНУ» та Кодексу Добročесності та Стандарту і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (European Standards and Guidelines for Quality Assurance for European Higher Education Area). Положення є складовою системи внутрішнього забезпечення якості освітньої і наукової діяльності ДУ «ІГЗ НАМНУ».

1.2. Метою Положення є:

- встановлення засад політики Інституту щодо запобігання поширенню плагіату в академічних текстах працівників та здобувачів вищої освіти в ДУ «ІГЗ НАМНУ»; формування культури коректної роботи із джерелами інформації;
- дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань, активізація самостійності й оригінальності під час створення авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

2. Терміни та визначення

2.1. У даному Положенні використовуються терміни у таких значеннях.

Автор – фізична особа, творчою працею якої створено твір.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Академічний текст – авторський твір наукового, науково-технічного та навчального характеру у формі дисертації, кваліфікаційної випускної роботи, курсової роботи/проекту, наукового видання, наукової статті, звіту у сфері наукової і науково-технічної діяльності, депонованої наукової роботи, підручника, навчального посібника, інших науково-та навчально-методичних праць.

Звіт подібності – документ, що містить інформацію про текстові запозичення, знайдені в аналізованому документі/творі/роботі, та джерела таких запозичень, який

генерується автоматично системою виявлення збігів/ідентичності/схожості на основі порівняння авторського тексту із базами внутрішньої бібліотеки системи, базою академічних текстів Університету, відкритими інтернет-джерелами.

Конфіденційна інформація – інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною або юридичною особою, крім суб'єктів владних повноважень. Конфіденційна інформація може поширюватися за бажанням (згодою) відповідної особи у визначеному нею порядку відповідно до передбачених нею умов, а також в інших випадках, визначених законом.

Таємна інформація – інформація, розголошення якої може завдати шкоди особі, суспільству і державі. Таємною визнається інформація, яка містить державну, професійну, банківську таємницю, таємницю досудового розслідування та іншу передбачену законом таємницю.

Службова інформація – інформація, що 1) міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрівідомчу службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень; 2) зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці.

Плагіат – оприлюднення (опублікування), повністю або частково, чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору.

Система виявлення збігів/ідентичності/схожості (далі Система) – це програмно-апаратний комплекс для порівняльного аналізу текстових документів на предмет наявності збігів/ідентичності/схожості порівняно із текстами, що розміщені в інтернеті, репозитаріях, базах даних та ін.

Твір – інформація, як результат наукової чи навчально-методичної діяльності конкретної особи (чи у співавторстві), представлена на паперових носіях або в електронному вигляді у мережі Інтернет чи оприлюднена на офіційних веб-сайтах Інституту (монографія, посібник, навчальне видання, стаття, препринт, автореферат, рукопис дисертації, кваліфікаційна робота, тощо).

Цитата – порівняно короткий уривок з опублікованого твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі з метою зробити зрозумілишими свої твердження або для посилання на погляди іншого автора в автентичному формулюванні.

Унікальність твору (роботи, матеріалу) – співвідношення (у відсотках) матеріалу, що

не має збігів з іншими публікаціями, до загального об'єму матеріалу.

2.2. Різновиди плагіату наступні.

Видання виконаної іншим автором роботи за свою без внесення в неї змістовних змін, а також навмисні текстові спотворення – заміна символів в тексті (кириличні символи на латинські і навпаки тощо) з метою приховування запозичення.

Дослівне копіювання фрагментів тексту (обсягом від одного речення і більше) без належного оформлення цитування.

Внесення незначних правок у скопійований матеріал (перифразування речень, зміна порядку слів у них тощо) та без належного оформлення цитування або посилання;

Компіляція – створення значного масиву тексту без поглибленого вивчення проблеми шляхом копіювання тексту із низки джерел без внесення в нього правок, з посиланням на авторів та «маскуванням» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту.

Представлення скомпонованих власних і запозичених аргументів без належного цитування або посилання.

Парафраза – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту; сутність парафрази полягає в заміні слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій при використанні будь-якої авторської наукової праці (збереженої на електронних або паперових носіях, у тому числі розміщеної в мережі Інтернет).

Самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

3. Заходи щодо запобігання академічному плагіату

3.1. Запобігання академічному плагіату (далі – плагіату) в академічному середовищі Інституту здійснюється шляхом проведення комплексу заходів, які полягають у:

- інформуванні здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та працівників про необхідність дотримання положення про академічну доброчесність у ДУ «ІГЗ НАМНУ», норм академічної етики та підвищення відповідальності за дотриманням правил цитування та посилання;
- формуванні викладачами завдань в межах освітнього процесу з використанням інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу здобувачів вищої освіти до виконання поставлених завдань;
- організації заходів з популяризації основ інформаційної культури та академічної доброчесності зокрема: створенні та розповсюдженні рекомендацій щодо належного

оформлення посилань на використані джерела; перевірки академічних текстів на наявність ознак плагіату; розміщення академічних текстів у відкритому доступі в електронному архіві наукових та освітніх матеріалів Інституту; оприлюднення цього положення через офіційні веб-ресурси ДУ «ІГЗ НАМНУ».

– доведення керівниками наукових підрозділів змісту положення до відомих працівників та здобувачів вищої освіти для контролю освітньо-наукового процесу та попередження фактів академічного плагіату.

4. Академічні тексти, які підлягають обов'язковій перевірці на плагіат

Перевірці на плагіат підлягають:

– дисертаційні роботи здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та здобувачів вищої освіти ступеня доктора наук на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду спеціалізованою вченою радою;

– монографії, підручники, навчальні посібники, які мають авторський текст, що рекомендуються до видання Вченою радою ДУ «ІГЗ НАМНУ», на етапі представлення матеріалів робіт до розгляду на засіданні Вченої ради;

– рукописи статей, тез, доповідей, які надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів конференцій, семінарів тощо, на етапі подання роботи автором до розгляду для публікації.

5. Відповідальні особи та загальна схема перевірки академічних текстів на плагіат

Відповідальна особа за перевірку на плагіат дисертаційних робіт здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та здобувачів вищої освіти ступеня доктора наук, рукописів монографій, підручників, навчальних посібників тощо призначається наказом директора Інституту.

Відповідальні особи від редакцій наукових періодичних видань ДУ «ІГЗ НАМНУ» за перевірку на плагіат рукописів наукових статей призначаються головним редактором.

Відповідальні особи від оргкомітетів конференцій, семінарів тощо за перевірку на плагіат рукописів, поданих до публікації в збірниках матеріалів (тез, доповідей) призначаються головою оргкомітету.

Загальна схема перевірки академічних текстів на плагіат з використанням відповідної Системи повинна складатися з наступних етапів:

– остаточний варіант академічного тексту для перевірки на плагіат завантажується в Систему;

- відповідальна особа здійснює процес перевірки академічного тексту за базами внутрішньої бібліотеки Системи, відкритими інтернет-джерелами;
- система генерує звіт подібності;
- звіт подібності передається для аналізу та прийняття експертного рішення.

При перевірці рукописів статей, тез доповідей з визначенням унікальності роботи використовується така орієнтовна шкала (у відсотках до загального обсягу матеріалу):

- висока унікальність, робота допускається до опублікування – 90-100%;
- середня унікальність, робота допускається до захисту або (та) опублікування – 70-89,9 %;
- низька унікальність, робота потребує доопрацювання та повторної перевірки – 51-69,9 %;
- низька унікальність, робота відхиляється без права подальшого розгляду – 50,9 % і нижче.

Відповідальна особа не має права видаляти перевірені академічні тексти з Системи.

6. Порядок здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат дисертаційних робіт здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та здобувачів вищої освіти ступеня доктора наук

Остаточний варіант дисертації разом із заявою щодо самостійності виконання роботи та ідентичності друкованої та електронної версії роботи подається до спеціалізованої вченої ради у друкованому та електронному вигляді. Перевірка на ідентичність друкованої та електронної версії дисертації покладається на спеціалізовану вчену раду.

Звіт подібності розглядається на засіданні спеціалізованої вченої ради, яка розглядає дисертацію та вповноважена приймати рішення щодо допуску її до захисту. Питання розгляду звіту подібності та рішення за його результатами має бути зазначено у висновку комісії окремим пунктом.

У разі захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії (які навчалися за PhD-програмами) звіт подібності розглядається рецензентами. Питання розгляду звіту подібності та рішення за його результатами має бути зазначено у висновку апробаційної ради.

У випадку виявлення у творі запозичень без належного оформлення посилань чи інших технічних недоліків в розділах, які не описують безпосередньо авторське дослідження, або якщо кількість цитат перевищує обсяг, виправданий поставленою метою роботи, робота повертається автору на доопрацювання з можливістю повторного подання до захисту. Причини повернення роботи мають бути зазначені у висновку апробаційної комісії окремим

пунктом.

Якщо робота містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття запозичень або інші прояви академічного плагіату, робота не приймається до захисту. Причини не прийняття роботи та характер відповідальності мають бути зазначені у висновку комісії окремим пунктом.

Автор має право подати апеляцію згідно з «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії присудження наукових ступенів», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України 12 січня 2022 р. № 44.

7. Порядок здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат рукописів монографій, підручників та навчальних посібників, які містять авторський текст, створених в ДУ «ІГЗ НАМНУ».

Остаточний варіант рукопису монографії/підручника/навчального посібника (далі в цьому розділі – твір), що створений в ДУ «ІГЗ НАМНУ», має бути поданий автором відповідальній особі за перевірку роботи на плагіат в електронному форматі за 10 робочих днів до обговорення на засіданні Вченої ради.

Відповідальна особа за перевірку робіт на плагіат надає електронний звіт подібності заступнику директора з наукової роботи та автору твору протягом трьох робочих днів після отримання роботи для перевірки на плагіат від автора твору.

Відповідальна особа за перевірку робіт на плагіат, за потреби, надає заступнику директора з наукової роботи права доступу до звіту подібності в Системі.

Звіт подібності розглядається питання клопотання про публікацію твору. Питання розгляду звіту подібності та рішення за його результатами зазначається в протоколі засідання Вченої ради окремим пунктом.

Якщо Вчена рада приймає позитивне рішення щодо клопотання про публікацію твору, то процес здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат вважається завершеним. Результати перевірки твору на плагіат оголошуються під час розгляду питання клопотання про публікацію твору на Вченій раді ДУ «ІГЗ НАМНУ».

У випадку виявлення у творі запозичень без належного оформлення посилань або інших технічних недоліків, твір повертається автору на доопрацювання з можливістю повторного подання на розгляд Вченої ради. Причини повернення твору мають бути зазначені у протоколі засідання Вченої ради.

Якщо твір містить навмисні текстові спотворення, передбачувані спроби укриття запозичень або інші прояви академічного плагіату, авторові відмовляється у клопотанні про

публікацію. Причини відмови мають бути зазначені у протоколі засідання Вченої ради.

8. Порядок здійснення заходів з перевірки на академічний плагіат рукописів, поданих до публікації у наукових виданнях та збірниках матеріалів (тез доповідей) конференцій, семінарів ДУ «ІГЗ НАМНУ»

Порядок перевірки на плагіат рукописів наукових статей, поданих авторами до публікації, за допомогою перевірки Системою і шляхом проведення фахової експертизи здійснюється відповідно до загальної схеми та політики редакцій.

Порядок перевірки на плагіат рукописів, поданих до публікації в збірниках матеріалів (тез доповідей) конференцій, семінарів тощо, за допомогою перевірки Системою.

9. Відповідальність авторів та посадових осіб за академічний плагіат

Встановлення фактів незадовільної оригінальності (низької унікальності) є підставою відмови у наданні рекомендації для друку або відправлення цих матеріалів на доопрацювання.

Низький відсоток оригінальності робіт здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та здобувачів вищої освіти ступеня доктора наук є підставою щодо прийняття комісією рішення про недопущення до захисту та відправку матеріалів на доопрацювання або видачу нового завдання, відрахування здобувача чи позбавлення його стипендії (пільг оплати навчання).

У випадку використання неправомірного запозиченого матеріалу без посилання на автора або джерело запозичення, дисертаційна робота знімається з розгляду незалежно від стадії її розгляду без права захисту.

Виявлення фактів плагіату у творах докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня є підставою для розгляду питання щодо доцільності подальшого перебування даної особи у аспірантурі (докторантурі) чи відкріплення здобувача від наукового підрозділу.

Виявлення фактів плагіату наукових та науково-педагогічних працівників Інституту враховується при продовженні дії контракту.

Встановлення фактів плагіату в творах докторантів, аспірантів, здобувачів наукового ступеня, що опубліковані без перевірки, є підставою для заборони автору включати такі твори у перелік своїх публікацій.

Відповідно до правил, встановлених ч. 6 ст. 6 ЗУ «Про вищу освіту», до захисту допускаються дисертації (наукові доповіді), виконані здобувачем наукового ступеня самостійно. Виявлення в поданій до захисту дисертації (науковій доповіді) академічного плагіату є підставою для відмови у присудженні відповідного наукового ступеня. Виявлення

академічного плагіату у захищеній дисертації (науковій доповіді) є підставою для скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня та видачу відповідного диплома. Скасування рішення спеціалізованої вченої ради про присудження наукового ступеня у разі виявлення академічного плагіату здійснюється Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, та може бути оскаржене відповідно до законодавства.

Науково-педагогічні та наукові працівники, здобувачі освітньо-кваліфікаційних і наукових ступенів та їх керівники, члени спеціалізованої вченої ради і офіційні опоненти несуть особисту відповідальність за дотримання принципів академічної доброчесності передбачену законодавством України та Положенням «Про виявлення та запобігання академічному плагіату».

Інститут залишає за собою право звернутися до відповідних органів щодо позбавлення наукового ступеня або вченого звання осіб, в академічних текстах яких виявлено плагіат.

Звернення осіб щодо порушення їх авторського права розглядаються на засіданні Вченої ради Інституту. До засідання Вченої ради можуть бути залучені за їх згодою: відповідальна особа за перевірку на плагіат наукової роботи, п'ять науково-педагогічних працівників Інституту з найвищим показником Індексу Гірша в БД Scopus, юрисконсульт ДУ «ІГЗ НАМНУ», а також додаткові особи за рішенням головуєчого.

10. Прикінцеві положення

Порядок набуває чинності з дати його введення в дію наказом директора ДУ «ІГЗ НАМНУ» після затвердження Вченою радою Інституту.

Всі зміни та доповнення до Порядку затверджуються наказом директора.

Відповідальність та контроль за виконанням Порядку несуть посадові особи Інституту відповідно до їх функціональних обов'язків.